

**EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015**

**JĘZYK LITEWSKI
POZIOM PODSTAWOWY**

PRZYKŁADOWY ZESTAW ZADAŃ

Czas pracy: 170 minut

GRUDZIEŃ 2013

1 užduotis

2012-aisiais nuo Lietuvos paviršiaus dings dar vienas miestas

Pernai įspūdingus emigracijos rodiklius nulėmė ekonominis sunkmetis ir pasikeitusi privalomojo sveikatos draudimo mokėjimo tvarka. Savo išvykimą deklaravo per 83 tūkstančių žmonių. Dalis jų – jau seniai palikę Lietuvą, tačiau nenorėję kiekvieną mėnesį Lietuvos valstybei mokėti 72 litų mokesčio „už orą“.

Šiomet išryškėjo realūs emigracijos duomenys – oficialiai savo išvykimą nuo sausio iki spalio mėnesio pabaigos deklaravo beveik 49 tūkstančiai gyventojų. Vidutiniškai kas mėnesį išvykimą deklaruoja daugiau nei 4 tūkstančiai žmonių.

Todėl galima numatyti, kad pasibaigus metams šis skaičius bus peržengęs 50 tūkstančių ribą. Valdžia viliasi, kad išvykstančių parduoti savo fizinių ir protinių jėgų problema išsispręs savaime.

Akivaizdu, kad pagrindinės emigracijos priežastys – ekonominės. Todėl negalima tikėtis, kad daug jų grįš, kol ekonominė Lietuvos situacija nepagerės.

www.alfa.lt

1.1 užduotis (0–2)

Kokiam stiliui priskirtumėte šį tekstą? Atsakymą pagrįskite dviem argumentais.

.....

.....

.....

1.2 užduotis (0–2)

Paaiškinkite, kaip pavadinimas susijęs su pateiktu tekstu turinio ir stiliaus atžvilgiu.

.....

.....

.....

1.3 užduotis (0–1)

Tekste pavartotas sudėtinis prijungiamasis sakinytis: *Todėl negalima tikėtis, kad daug jų grįš, kol ekonominė Lietuvos situacija nepagerės.* Kuris iš šio sudėtinio sakinio dėmenų yra šalutinis laiko dėmuo? Perrašykite jį.

.....

.....

.....

1.4 užduotis (0–1)

Kuris paskutinės pastraipos žodis parodo, kad ši teksto dalis yra įtikinėjimas, persvazija?

.....

.....

.....

Dalia Staponkutė

Motinių tylėjimas

Šiuolaikinio transgeografinio judėjimo kontekste aš feministinis migruojantis "subjektas", motina, poliglotė ir "kultūrologinių menų auka" norom nenorom kamuuju savo išblaškytą protą tėvų vienkalbystės ir "mišrių" vaikų keliakalbystės problema. [...] Šioje vietoje tiktų filosofinės, pavyzdžiui, H. Bergsono, vitališkumo idėjos apie gyvybę kaip vientisą sistemą: juk negalima suvokti rankos kitaip nei kūno dalies. Turbūt ir vaiko negalima įsivaizduoti kitaip nei motinos kūno dalies. Jei sektume logine linija ir eitume dar toliau: neįmanoma įsivaizduoti vaiko be motinos kalbos. Be šito svarbaus elemento pažeidžiamas sistemos vientisumas, ryšys, santykis, esmė, pagaliau tradicija ir vertybė. [...]

Štai su tokia situacija ir jos veikiamu motinos ir vaiko kalbiniu santykiu susiduriu kasdien. Turiu omenyje konkrečius atvejus, tokius kaip mano, lietuves ir lietuvius, vienišus ir susituokusius, nuolat "iš pašaukimo" migruojančius ar "nusėdusius" svetur pasirinktose, pažadėtose ir niekieno žemėse, suviliotas/us geresnės darbo klasės padėties ir taip toliau. Žaibiškai besikeičiantis santykis su gimtąja kalba, o galiausiai asimiliacija kitoje kalbinėje terpėje daugeliui įsispaudžia neskausmingai, tarsi grubokas, rausvas, bet greitai išsilyginantis ražienos randas. Vieta ir laikas šiame procese tampa ištikimais sąmokslininkais, o ne priešais. Tačiau motinos ir vaiko dialogui, jo paslapčiai, švelnumui ir turiniui naujos kalbos erdvė ir joje išgyventas laikas yra didžiausia grėsmė, o kartu iššūkis, kurį sunku atlaikyti. Migruojanti motina yra nuolat aukojanti ir pralaiminti, nes priversta įsileisti tarp savęs ir vaiko svetimą kalbą ir pasmerkti save monumentinei tylai.

Nesu išgyvenusi niūresnio paveiklo: tylinti motina ir svetima kalba tarpusavyje čiauškantys jos vaikai arba motina su penkių žodžių svetimos kalbos bagažu lemenanti vaikams ką nors panašaus į *you-me-come-give-hand*. Kas tu, mama, gal mumija? Nusiviepia motinai į veidą pramuštgalvis lietuvis ir graiko sūnus, kai ši, vykstant melodingam graikiškam pašnekesiui, mįslingai tyli. Ne motinos kalbinėje aplinkoje arba už jos tėvynės ribų gimę vaikai "išsižada" mamos tą pačią akimirką, kai pasijunta pajėgūs paleisti jos ranką. Vaikai, net pypliai, sugeba peršokti prarają tarp motinos ir vietos tokiu greičiu, kad kitatautė motina nespėja aiktelėti, kai lieka ant skardžio priešingoje pusėje. [...]

Tokių tylinčių motinų daugėja, o su jų plintančia tyla pasaulis vis agresyviau kalba apie globalizmą ir jam paklūsta, sakytum, globalizacija yra kerštas tylinčioms motinoms arba jų tylos pasekmė. [...] Nuolatos išbandydama įprastą trasą *Lietuva-Graikija-Kipras*, sutinku dešimtis, šimtus lietuvių merginų, tapusių kitataučių žmonomis, vėliau jų vaikų motinomis ir dorai nemokančių jokios kalbos, tik gimtąją. O kaip jūs susikalbate? klausiu oro uoste vienos ilgakojės gražuolės. O ši įžiebusi perlų šypsena atsako: o kam ta kalba? Yra pirštai, kartais piešiu, jei visai rieta... ir šiaip, klausykite, buityje tyla gera byla. [...] Vaikai lietuviškai nekalba, motina nekalba graikiškai, šiek tiek pramoko angliškai... ir tokių istorijų šimtai. Taip, jausmai yra daugiau nei kalba, daugiau nei pats žmogus apie tai supranta, tačiau kaip be savo kalbos įrankio juos išreikšti, koku pakaitalu? [...]

Šiaurės Atėnai. 2003-10-04 nr. 671.

1.5 užduotis (0–2)

Suformuluokite pagrindinę šio teksto problemą i vienu sakiniu ją pakomentuokite remdamiesi tekstu.

.....

.....

.....

1.6 užduotis (0–2)

Rašydama apie prisitaikymo svetimoje kalbinėje terpėje vietą ir laiką autorė mini grėsmę ir iššūkį. Apie kokią grėsmę ir apie kokį iššūkį ji rašo?

.....

.....

.....

1.7 užduotis (0–1)

Ar remiantis tekstu galima teigti, kad apibūdinimas *tylinčios motinos* vartojamas tiesiogine prasme?

.....

.....

.....

1.8 užduotis (0–1)

Pažymėkite teisingą teiginį.

- a) Tekste vartojama daug neteiktinų svetimybų, barbarizmų.
- b) Tekste vartojami tarptautiniai žodžiai.
- c) Teksto kalba artima liaudies dainų kalbai.
- d) Tekste apstu tarminių žodžių ir formų.

1.9 užduotis (0–1)

Ar iš teksto aišku, kad autorė turi pagrindo kalbėti emigravusių moterų vardu?

.....

.....

.....

2 užduotis

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

2.1 tema: Ar įmanoma gyventi pagal savo širdies balsą? Svarstykite šią problemą, remdamiesi pateikta Vaižganto *Dėdžių ir dėdienių* ištrauka ir visu kūrinio. Pagrįskite savo nuomonę. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Vaižgantas

DĖDĖS IR DĖDIENĖS

Ištrauka

[...] Vienas brolis nebepavaldys valako, ir dvaras išmes jį kur į trobelę medsargiu ar laukabėgiu. Atminęs "gaspadoriaus" nupuolimą, Mykoliukas net visas nutirpo. Kaipgi tai galima? Ne, jis, Mykoliukas, neleis, kad taip atsitiktų. Gi atminęs Onutę ir berniukus, net vėl ėmė šypsotis, kaip ir pirma. Visas gyvenimo kartėlis kažin kur dingo. Ne, tikrai ne! Jis negali suardyti broliui gyvenimo, vaikus paleisti iš neturto į tikrąjį badą. Jis turi būti taip, kaip yra, bent kol vaikai paūgės.

Tačiau šis šviesus pragiedrėjimas vėl ėmė savaime niauktis. Naujas, ligi šiol visai jam svetimas vidaus balsas ėmė gundyti:

– O kol tai pasidarys, tu būsi jau senas ir nebenorėsi savito gyvenimo. Nebenorėsi nei pačios, nei savo griežtuvėlio. Būsi kietas bejausmis. Jei šiandien tavo brolis šeimininkas tave veda, kur tinkamas, kur nori, ir tu laikai, juoba tada laikysi. Tik jau nebebus nei Kaziuko, nei Lauruko, nei Onutės. Onutė išskris kitur vargo vargti ir teparvažiuos ar pėsčia beparbėgs ne pažaisti su dėde, tik pilnų kerčių čia priverkti ir vargo dienelemis prisiskusti. Kaziukas su Lauruku bus taip pat nepatenkinti; riesis tarp savęs, riesis su tėvu, pasigers ir da, žiūrėk, savo dėdę apmuš... Dėdė ir tada bus vienas, kaip ir dabar, ir numirs užmirštas, kur arklidėje, tais pačiais amžiniais savo dvejais užsiklojęs tik ligi kelių, nušalusiom kojom ar susitraukęs kamuolin... Ne, Mykoliuk, to laukti nėra ko. Reikia vesti ir savo šeima susidaryti.

Bet brolis ir brolienė neįsileis naujos poros į tą pačią gūžtą, kur ir be to pilna. O kad ir įsileistų, tai kas doras eis į tokį tirštimą? Nebent paprašius ponas, kad "pavelytų" vesti. Reiškia, tuoj duotų skyrium valaką valdyti ir dienas eiti. Būtų gera... Tik su kuo tu pavaldysi, kuo įsitaisysi ir pasisamdysi, kad nė kelinių savo neturi? Tokiems plikiams valakų neduodama valdyti! Be to, visoje Saveikių seniūnijoje, rodos, nėra nė vienos dykynės, kad imtumei ir apsigyventumei gatavose trobose. Gal kur kitur yra. Pats-Pamarnecko dvarų daug tolimuose kraštuose. Tada tektų išeit iš Aužbikų, iš tos paraistės, nuo to kalno, iš kur taip toli matyti...

Ne, Mykoliuko pajėgos to netesės – išeit iš gimtosios vietos, iš to krašto, kur jau tiek vargo privargta. Ir dabar dar Mykoliukas nežinojo ar nenorėjo prisipažinti, kodėl jam ši gimtoji vietelė tokia brangi, kodėl nuo jos negali atitraukti savo širdies, kodėl ji taip prikepė prie jo, jog skauda, net tik pagalvojus apie nebuvimą čia.

Mykoliukas dar nebuvo sau pasisakęs, jog čia pat jau per ištisus dvidešimtį metų jis žiūri į Pukštų Severiutę. Atmena jos krikštynas. Paskui bėgdavo jos verkiančios pasupti. Paskui nešiojo ją ir žadino. Paskui vedžiojos, piemeniuku būdamas, kai visas būrelis sodžiaus mažiukų prie jo prikibdavo. Paskui drauge vakaravo, jai šokti griežė, kas dieną matė. Galų gale visame pasaulyje juk nėra gražesnės, stipresnės, meilesnės, išmintingesnės, doresnės, tėvam paklusnesnės... [...]

Dabar tik Mykoliukas ne tiek suprato, kiek juste pajuto, kaip Severiutė yra jam artima, kokią didelę dalį jo būtybės sudaro, kokia didelė spraga pasidarytų jo gyvenime, jei jos netektų. Ne spraga, būtų nebliekę ištiso ilgo straipsnio, tiesiog nebebūtų kas beužstoja, kai

šiaurus vėjas pučia, kas užtveria, kad svetimas gyvulys nelįstų... tau į sielą. Taip, dabar Mykoliukui aišku: be Severjos jam gyvenimas ne gyvenimas, ar jis jos neves, ar ji už kito ištekės.

Ir tapo ji susyk brangi brangi, už viską pasaulyje brangesnė. Ak, kad jis dabar turėtų tiek, kiek Pats-Pamarneckas: kokie būtų jam niekai visi tie dvarai, kokiuo nusijuokimu juos pablokštų Severjai po kojų. Te, žinokis, tik būk mano – tu man atstosi visas pasaulio brangenybes.

Aš tau pačią saulę atiduosiu, nes tu man skaistesnė už saulę. Aš tau visas žvaigždes nurašysiu, nes tavo dvi akelės gražesnės ir meiliau mirksi už visą dangaus skliaustą giedrią šaltą žiemos naktį. Tegul sau iškerta visą mielą mūsų raisteli, – liks man tavo plaukeliai...

Dainavo savo širdyje savo meilės dainą Mykoliukas, įsikniaubęs į šiaudus. Visa, visa, kas tik Severiutės buvo, dabar jam kažin kodėl rodės nebe jos, tik jo, tikrojo visa to savininko. Tiek jo, jog bet kieno pasikėsinimas atimti tai būtų sunkiausias nusidėjimas septintajam Dievo įsakymui – nevok, net negeisk. Severja dabar rodės Mykoliukui taip suaugusi su jo būtybe, jog nė tai vienai valandai nebegalima jos beatplėšti. Jis ir ji – tai jau viena; ar juodu žmonės sujungė, ar dar ne, – pati gamta, pats Dievas jau juos sujungė, ir kas bemėgintų išjungti, gautų atkirsti, atpjauti ar kokią kitą skaudžią operaciją padaryti, ir ji veikiausiai pasibaigtų jo, Mykoliuko, mirtimi...

Paskutinis vaizdas buvo toks baisus, jog Mykoliukas šoko iš šiaudų kaip iš verdančio vandens. Ne, jis dabar nebenori mirti, nes jis dabar be galo turtingas, be galo pilnas, kažin ko prielektrintas, nors plyšk ėmęs. Tai buvo begalinis džiaugsmas, kad jis gyvas, jaunas, Mykoliukas, gimęs ir augęs Aužbikuose šalia Severiutės ir iš jos turbūt išmokęs griežti...

Pagavo tad mėgstamąją savo dėžutę ir tokiuo įnirtimu patraukė smuiku: "Kai noriu, rimtai dirbu", jog net Margis, paklėtyje paslikas gulėjęs, kilstelėjo galvą ir išgąsdintas gaidys suriko: "kur, kur, kur..." Nė kiek netrukus, visas jaunimas išvirto iš trobų ir iš tolo liuoksėdamas ir maitodamasis paskubėjo paskui Mykoliuką.

Bene pirmoji tai išgirdo Severja ir nelaukdama, su kuria čia drauge susitvėrus, viena pasekė. Kažin kodėl kaip tik per šią slopą, namie ir dabar eidama, vis mąstė apie Mykoliuką.

1920-21 m.

Lietuvių klasikinės literatūros antologija
<http://www.antologija.lt>

2.2 tema: Interpretuokite pateiktą eilėrašį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Maironis

AŠ NORĖČIAU PRIKELTI

Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį
Iš kapų milžinų
Ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį
Iš senųjų laikų!

Gal poezijos naują pasemčiau šaltinį,
Tik ne tą šiandieninį,
Kurs ir rūbą, ir dvasią paskolintą gavo,
Oi, ne savo, ne savo!

Gal išklausčiau tada, kur tos kanklės auksinės
Vaidelučių garsių;
Kai jas pirštais paliesčiau, užkaistų krūtinės
Nuo balsų įstabių.

Sudrebėtų kapai!.. Ne kapai didžiavyrių
Užmigdyti tarp girių,
Tik užmirusios mūsų krūtinės be žado,
Be idėjos, be vado.

Pranokėjų kalba nebe viešnia gal būtų
Po bajorų dvarus!
Gal tiek ančkeliais brolių-lietuvių nežūtų
Po kraštus svetimus!

Gal suprastų tada, ką jiems Nemunas šneka,
Kai nakčia mėnuo teka;
Ko tos tamsiosios girios griaudingai vaitoja?
Apie ką jos dūmoja?

Veltui mano troškimai prikelti senelį
Iš kapų milžinų!
Ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį
Iš senovės laikų!

1898 m.

Maironis. Lyrika, Vilnius, Vaga, 1988, p. 53.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)